

տաքիլուածն է. ի՜նչպէս այժմ միգի համու-
գիւ կ'ուզէ թէ ինքը կրօնքի պաշտպանու-
թեան համար է որ կը մաքաւի: Բայց
տանհնէք թէ Թերզեան ի՜նչ բանի գործա-
ծած է իր ձեռք անցնող պաշտպանները
Գուսաններ՝ որ իրեն անձին չէին վերա-
բերիր, այլ ազգաանկրու-և որբերու: Թեր-
զեան առաջին անգամ, կարծես խանութ
չէնցնելու և բէքման համար դպրոցներ
բացած, մանչեկու և աղջիկներու, ինչպէս
նաեւ կղերական մը՝ ուր հազիւ կը գտն-
ուէին փնջ ուղայ, որով համարձակու-
թիւն ունեցաւ իւր գրութեանց մէջ հրա-
պարակաւ լռելու: Դպրոցներ, որսանցներ,
կղերականներ, և բոլոր աշակերտաց թիւը
իւրաքանչիւրին մէջ կը ներկայացնէր.
մինչև յայժեպեալ ունայն վստահութիւն-
ն էր գրաւի: Եւ անկէ յետոյ մէկիկ մէկիկ
աղաքները ցրուեց, կղերանոցը գոցեց, և
զպրոցը խեղճ վիճակի մասնեց: Աւելի
մանրամասն տեղեկութիւն առնուլ ուզող-
ները թող գիտնն Ասանա, պաշտօնական-
րով քահանայից, Մեծ. Հէփիման Մկր-
տիչ էֆփի՝ որ այժմ Եգիպտոս կը գտնուի.
շատերը դիտելու գուցէ հանգուցեալ Ոսկեան
կոմիտան էֆփի գէպը, գոր առանց պատ-
ճառի տարւոյն մէջեղը պաշտօնէն հա-
նեց, և կերպով մը անոր դժբաղդութեան
պատճառ ելաւ: Ի՜նչպէս հանդիստ կ'ընէ
իւր խիղճը: Երբ այսպէս բարենպաստիկ
հաստատութեանց համար հաւաքուած զը-
րամները իրենց նպատակին գործանկու-
ւադատութիւն ըրաւ, միւս կողմմէն սակայն
ունեցաւ իւր տկար կողմը. անպայման
կերպով յանձնուեցաւ ծանոթ ընտանիքի
մը մեծին, ու անոր թեկադրութեամբ գնեց
մեծ աղարակ մը (չիֆթիթ), որուն մատա-
կարարութիւնը յանձնեց նոյն ընտանիքին:
Ասանայի մէջ առէն մարդը հեղեղական
թէ աշխարհական՝ դիտել տուին թէ գեղճ
ծումիր: Կ'ըլլան նոյն մատակարարութեան
մէջ, և սակայն Թերզեան ո՛չ մէկուն մը-
տիկ չըբաւ, ու մէկիկ մէկիկ Ասանայէն
հեռացնել տուաւ բոլոր ան հեղեղական-
ները, որոնք այդ մատակարարութեան
դէպ խօսեալու կը յաղագհէին: մինչև վերջնա-
պէս ոսման խորագմանիկ գանուկով սկսան
գտփել դաշն, որով և իրեն աչքը մասն, ու
այսպէս խորհրդաւոր քաղաքիք մը ըննայ
իրեն մատակարարորդներուն հանդէպ
ունեցած վստահութիւնը ու անպայ-
ման յանձնումը: Հոս դաշնի յետոյ ու-
տոնցմէ ոմանք իւր թով՝ կը յաճախեն և
իսկ թէ ի՜նչ եղան թիմին եկամտաները և
իսկ հուսաւոր զրամները: Եւ այժմ գաղտնիք
մ'է, ու Թերզեան միշտ կը գանդաւորի որ
պարաբեշու տակ կը խեղդուի: Հոս կը
գնենք իրական հաշիւ մը թիմին հկա-
մուանիւրուն, և կը իրողները որ գիտցոյ-
ները պատասխանն տան թէ ի՜նչ բանի կը
գործածուին այդ դրամները:

Առանալայի տարեկան եկամուտն է.— ապարադեն 0. Ո. 2000. պարտեզն մը որ Զմառի գլանքին կը վերաբերի և թերեզեան ապրիլին կիրպով գրաւեր է 200, երեք տունէ 40: Մերսինի երեք տնեակ 36, խան 80, մէկ մազազա 40, մէկ խաւնուք 20, գետին մը 15: Թարսուս երկու տուն եկեղեցւոյ մօտ 8, մէկ այգի 10, Նուրան խալա 5: Սիւսի եկեղեցւոյ շուրջը կ'աւծ խանութներէ և մալազաներէ 100, Հաճին այգիէ մը 8. Ընդամենը տարեկան 2561 0. Ո.: Աստիք Նուազադոյն և զատ հասովի են: Թողունք գետն ուրիշ չարուհանապատները որ իւր ձեռքը կը հասնին՝ մալազադուց և ուրիշ տիպաններով: Դինեք հաս այդ թեմին մէջ ըլլայիք ծախսուց հաշիւ մ'ալ. թէն թերդեան այգ ծախքերն անգամ չէր ընիր: Առանալայ զըպթոցին 0. 0. 100, մալապպետա 72, երկու քահանայի 120, իրեն իւր Եպսկ. 100: Մերսին մէկ քահանայի 60, զպրոցի 30: Թարսուս մէկ քահանայի 60, զպրոցի 30: Միւս մէկ քահանայի 60: Հաճին 2 քահանայի 120, մալապպետա 36, զպրոցի 30. Իրով ընդամենը կ'ընէ 818 0. Ո.: Թէն թերդեան այս ծախքերը այս քահանայութեանը չէր ընիր, բայց մինք ենթադրելով որ բոլոր ըլլայ, և հանելով զանոնք տարեկան եկամուտն ստացին կը մնայ 1743 0. Ո. կալուածորդ տնտեսելովին մը ամէն տա-

բի: Ասանք գործնական հաշիւ են, գործնք ամէն մարդ կը հասկնայ, ասիկա ալ կրօնական խնդիր չէ որ աստարիւի թէ ժողովուրդը չէ հասկնար և խանդուկու իրաւունքը չունի: Արդ կը ոսկրցենք, ի՞նչ եղան, ո՞րք դացին այս ոսկրքը: Կաւեցիները լսելու որ գլխի՞ն այս ամբողջ կալուածները Թիբզեանի անուան տրձանագրուած են, որով մանկիւղի երթալու կամ ժառանգորդներուն, ձեռքը ինչալու վասնիքի մէջ են, ու ասու և իր երբեմն մէջոցը հանած խօսքը թէ զանոնք եկեղեցւոյ անուան դարձուցած և ապառովոյցեցած է: Թող արթննան ամէն անոնք որոնք Թեբզեանի խօսքերէն կը խաբուին, անիկա իրեն ձեռքը կրօնքը պատրուակ բրած է իր այս մատակարարական սխալները, ապօրինութիւնները ծածկելու, ու երբէ ճիշդը քննենք՝ անիբաւութիւն է իր բրածը՝ նոյն իսկ կրօնքին դէմ: Փոխանակ ժողովրդին դէմ խնդիր յուղելու, ու նոյն իսկ Հոռոմ ալ խաբելու, ու այս կիրպով թէ՛ Ազգը և թէ՛ Հոռոմը զբաղեցնելու ու անոնց Ուշագործութիւնը ուրիշ կողմ դարձուցել, թող գտնէ ասանք հաշիւը տայ, երբէ խիղճ ունի: Այսչափ գործութիւններ հղան իրեն մատակարարական այս սխալներուն դէմ, ինչու՞ օր մը գտնէ Արձազանդի մէջ անոնց մասին բացատրութիւն մը չտուու: մինչդեռ ժողովրդեան բրածները չափազանցելով, կրքերը զբգեկելով կրօնական պայքար մղել կ'երեւցնէ միաւմսները խաբուու համար: Ու այսօր Մհմ՝ մուաշ՝ ընթերցումը կ'արգելու, որպէս զի ժողովրդեան միաբը չբացօղի, պատրուակելով որ ան կրօնքի և հոգեւոր իշխանութիւնալ դէմ կը գրէ: Բայց ո՞ր այս միաւմսն է որ ներկայ դարուս մէջ այսպիսի անտեղի և անիրաւ արգելքներու Կարեւորութիւն տայ: մինչ ընդհակառակն, մենք մեղի կրօնական և խղճի պարտականութիւն կը համարենք այս մատակարարական խնդիրը յուղելու, վասն զի սուլքաւին ու թշուառին իրաւունքն է, զոր պաշտպանել կ'ուզենք:

Թերզեան, Պօլիա զալէն իսոյոյ միւսէնայն ընթացքն է զոր շարունակեց, Աստաշայն ողբալի զէպըը քօզ մը եղաւ Թերզեանի այս անցեալը ծածկելու, ու պատրուակ մը դարձակ ինքզինքը իսկզեւ քնէնայն, իր մինչեւ Հոռոմ երթալու թուանկանը, շարունակ իր բերանն էր Ասանայն որբերը, աշխիւնը, անոնց խեղճութիւնը կը նկարագրէր, լալ ու ողբալ կը ձեւացընէր, ու անոնց համար ինքզինքը մեծ պարտքերու տակ կը ցուցնէր։ Ու յաջողեցաւ վերջապէս քիչ շատ նպաստներ ձեռք ձգելու. 500 ոսկի վստմ. Ալլավէլըտի Յովհաննէս էֆ. էն ու 500 ոսկի Նզիրատտէն վստմ. Մաթոսեաններ զրկեցին։ Ժամանակ մը ըսուեցաւ որ 1000 ոսկւոյ չարի Առաքել. Նոսիրալի իւր փոխ առած է։ Գեւե Հոռոմ Սինդոսը չգործալարած՝ եււրոպա ուլ քանի տակեր զրած հաւաքեց։ Հոռոմէն «Արձագանդ»ի եւ կղերանոցի համար տարեկան բաւական նպաստներ ձեռք բերաւ։ Արդ ինչ կ'ըլլան ե ինչ բանի համար կը զգործածուին այս դրամները, քանի որ կղերանոցը դեռ գոյութիւն չունի, թէ եւ ինքը «Արձագանդ» մէջ հրատարակել տուաւ թէ կղերանոց բացած է։ Իսկ «Արձագանդ»ի տպագրութեան համար աւփսը հազիւ 8 ոսկի ծախք կ'ըլլայ։ Անգլին գաւառները թէ Պօլոյոյ մէջ, բազմաթիւ ժողովուրդը խեղճութեան, աղքատութեան մէջ կը առաւապի, գաւառները դպրոցներ կը պահեն, ուղոց զաւարաբանութեան համար, ու. Թերզեան անոնց անունով հաւաքած այդ ոսկիները չենք գիտեր ինչ բանի կը զործածէ. գրեթէ ազգին անունը չաղարտէ այս կիրպով։ Եւ միւս կողմանէ Հոռոմայ կ'ը գտնադատի որ Ազգ. Ժողովներուն նպատակն եկեղեցւոյ տեղափոխելը օտարացնել, իւրացնել։

Հօրիկ կը համարինք հոս յետագայ միջադէպը պատմել, աւելի յատարանութիւն տալու Թերզեանի եւ Ազգ. Ժողովներուն գործելակերպին վրայ ու ընթերցողները լիող զգտնել թէ ո՞վ իրաւունք ունի։ Երբ ինքոյն վարդ. Ժողովը կազմուեցաւ, եւ

լուր ելաւ որ ժողովը ձեռք պիտի առնէր ապգովին ընչից մատակարարութիւնը, թերգիւն մայրապետները գրգռեց որ երկուսն Գողղից գեւապետատունը գտնուէին, որ Վարչը, ժողովը իրենց դրամը չէ առար, և կ'երեւի թէ ինքն ալ նոյն գտնագաւար ըրած էր Հռոմայ, մշնչեւն ժողովը գիւն ոչ մէկ գրամ առած չէր, եւ կըր գառաւարարական ճացի և միւր ոռոճիչը Վարչը, ժողովը սկսաւ գտնէձկ և օրինաւորութեւն աւելի կանոնաւոր կըրպով սկսաւ իւրաքանչիւրին բաժինը տալ, թեղեւն տեսնելով որ իւր կասկածը և գտնգաւար սուտ պիտի ելէ, կը լսենք որ հրաման ըրիւր է մայրապետաց, Օրթագիւղի և աւանն և եկեղեցականներու, որպէս զի Վարչը, ժողովն զրամ չառնաւ: Որպէս զի այնպէս կը կարծուի թէ Վարչը, ժողովը ստաւ կը չիտար, և Հռոմն ալ այնպէս համոզուի: Ու ապահով եղէք որ ինքը պիտի առնէր, եմէ Վարչը, ժողովը դրամը իրեն չտնէր: Իրեն կատարողութիւնն է որ այդ գրամը ինչո՞ւ իր ձեռքը չանցնի:

Աստիճաբար մտնող է եղել ու թիվ հինգերը են եկել կան ըստ ածականներուն մէջ սխալներ, թող մէջեւեղ կ'լինէ հերքելու զամսոնը, այսպէս տեղին ի տեղօքը եւ ոչ թէ մէկ խօսքով, առտւ բանին կը գրուին ըսելով Մինք վասան ենք որ կը Հումտ այդ ամէն իրադարձութեանց տակեակ ըլլայ, պիտի հասկնայ որ խնդիրը շատ ոչլատիմուած իրեն ներկայացուած է։ Բայց մէկ կողմանէ սպասելով մինչև որ Հումտայ խնդիրը հասկցուի, միւս կողմանէ ազգին պարտականութիւնն իւր ձայնը բարձրացունէ եւ պահանջի որ դրամները գործողութիւն յօդատւ ազգին։ Եւ ո՞րքան պէտքեր չունի ազգը։ Թողլով ուրիշ շատ մը կէտեր, ամենէն կարեւորն է դպրոցները, աղղղ դաստիարակութիւնը. վասն զի լաւ գիտնանք որ եկել աշօթութեն տղաները դպրոցը չտեսնին, ուսմանը չհասնան, իրենց չափահասութեան տարիքին շատ ծանր իշխուսաւորութեան պիտի մասնութեն. զուսկաց տէր ծնողքները թող պիտաին ու խորին իրենց զաւակներուն ապագան, ու ձախեմքին բարձրացնեն պահանջիլու թերեւանէն իրենց զաւակաց դաստիարակութիւնը, վասն զի այդ նպատակաւ բարեբարները դրամը տալը են իրեն։

Թ. Կ. ՆԻԿՈՂՈՍԵՍԱՆ

ԳԼՊԻՆԻՆԻՆ ԻՄԹԻՖԱՍԸ

Բազմաթիվ իրիթնայի կրկնաթիվ Մէնկիսի մէ-
պրուսան ինքնիմարնուտա, Սպախ բաշա-
նըն վէ Ասարմ պէյլին բարլազ նուրղլարընը
ախնէլաիքաէն սանրու, Մէնկիսին գապալնէյէ
4 մուխալիթի բէյէ գարընը 194 բէյ իլէ պէ-
նանը իրիթնա իրիթնայի իւրղլարնէ 34 սաաթ
կէշմէլաէն, գապալնէլնէն յէյէթմէն իսթիքիս
իրիթնայի հէր քէսի հայրէթմէն պրազմըլ
արբը:

Սայիտ քաղաքն ու մէպէքն ինչն է սէպաթը մալիւմ օլտըղը ճնէլթէլէ, իսթիֆաւը խոտ-տաւարնտա տէրթիւնան իլլէտիկի սէպէպէ-րին ըէք տէ ճիտսի օլտըղնա, քէնտիսի նի հազընէն թանըհանլարնա չիւպէ ի-տիւթէքնէ տիթը Սայիտ քաղա, արգասթիւ տա Մէճնիսի մէպառնաթն 4 սառնալիթ ըէլնէ գարշը 194 իթիմտը րէշլի պոռլըն-տըղը հապտէ, գասպիւնէ ալաքընտան հար-պիէ նազըրընն, պահրիէ նազըրընն իռ-թիֆալարնտան, վէ մալիւթէ նէգաթէթիւնէ հէնուզ պիր տէլլէրնիսն պոռլընտամա-սընտան տօլըլէ ֆիթթըր իթմմէլի իտի վէ տօղըռուռ մէմիլէթիթի տալիլնէ իռթի-լաֆ վէ իսեան ինիլտէ, իսարիճէն տիւշ-մէն գարշըքընտա օլտուղը պիր զէմանտա, ըէէսը ումուրտան չէքիլմէքլէք, քէնտիսի կիլիէ սահիլը սէպաթ վէ իգթիտար պիր սասարգամա ուեամալ իտի, պլնտէն ա-լէհէ սահան պէօլլէք վէն մուհնիմ սէպէպ-էլլէրն պոռլ իսթիֆա մատտէսիւնտէ ըօլ իճ-նէն իթմիլ օլմարը միւհնիթմիլ տիրո

Սախո բաշա դապինէսյնին իսթիֆասը
 երկդինտէն, Մէճլիսը մէսլուսան տախի
 լէրն շէլի պիր հալէ ուղլուսըն օլուէր:
 Պու պապտէ թիրքէճէ դաղէթալարն
 էֆեհարը միւսթէլիթ սիր:

«Թանինն», Սալիա բաշանըն իսթիֆա-
աբնտան պահին պիբ-մգադեակ տէօր քէ,
«Ասարծ, պու իսթիֆասան իբէ նէթի-
ճէտէն պաշապ պիբէ հայէ չըգաբարմաղ. իյն
թէնիսիս՝ ապար հնարք նաաըր ար-
իսթէմէիզ տէպէքտէն սննր, տիկէր վիւ-
քէլայը սու իսթէմէիզ տէտիլէր: Հուպի
նազրըր, քէնիպէրնիս տօտօրմա՛նա քես-
պի պիբ լօգա՛մ օլա՛մտըր Սասարպա՛մ.
Պիթիլիւն գադլնէյի, շի՛տի ապար Էօ-
նիւնէ պիբ շիբաբ Կիպի աթլէօր
Աճապա պաւննա՛մ, պապը էշխասու
գապը օլա՛ն հրօք վէ ասալէթ սիւքիւն
պաւնամո՛գ մը: Խօ՛յր, ծոյաբ Խին իսթի-
էնէճէքլիթի իսթէնէճէքլէր վէ սոյախա-
ճազար. մէյիլէթթէմ հիւքիւ՛թիլնա զէր-
րէ գայմտնընճա՛նա գաստըր, մէ՛մէլէթիտէ
թէ՛մա՛մ պիբ անարշի հասըր օլուպ, էճնէ-
պի միւսաթիլէսի պո՛ւնա նիհալթ վէրէ-
ճէլէ գաստըր իսթէնէճէքլէր... Խշթէ
խարիճէթ, պիլէթի սէ տաթիսէ իսթիֆասա
վէրիլէճէթ մա՛նա՛ն պու արը:

«Քրիստոսի նշխարներն իսկ, Սաղիս քաղաքին իսթափա ինն կեռաթևաթիկն սեպտեմբերէ կ'ըմբարտ քիտաւ ասլա ինանմաւ համազ, Վէ թիւրքիս հազգընտան պէս լետիքըրն ինանըջ փիքըրէրէրտաւ պիր գաթի տանա քեօըլշէնէքըրտ արօր իմաթի տաթիլաւ Վէ խւրիճոտ պիր թաղըմ սուլ թէֆէհիմէր հաաղ ումամաաթ իննհիւսթիւմէթ, իսթիֆաանըն հազըրդն սեպտեմբերին, կէրէք Օմանըլ սեփիւլէրի, կէրէք պէհանմանմէրն նշխրի իլն իլան խաշէք, Վէվէլլուտ իտէն աուի զաննըն հիւզ օրմազ-սա պիր գաթաղըք գաաղըմաալա թէշէպ-պիւս իթմէլն ալ'որ»

«Թանին»՝ ելին Սաիա բաշտանը րիւսա-
սէթիտաւ պիւր գապիւնէ թէչլիլիւի թաւ-
սիւ խաւրէք, տէկօր քի, «Հիւքիւ-
մէթ», հասաթիւնը նկ ուսէնիմ թշօշտիւն-
էլլիւր, Գոյաշէրին (Ալմանիս իմրիթիթօ-
րընը) տէտիկի կիպի, թապիգօնը տիլամաշ
կէշմիշ պիւլ՝ Բիւճաթ վէ թէրէտաիւս-
նէթիիճէլթի քէշվի վէ թապիւն օրտաճա-
նա ճկշլիշէթիլի, շիտաթիլթիլ, իլլիլէմէք
իսէ, հէր հալաւ պիլզիմ ֆիթրիմիզէն սէ-
լումէթի ինթիմ խտէնք տիր, Նիմ ընէ-
ճաթ, Նիմ թէտապիւր ղէմանը սկիլ տիր
Հիւքիւմէթ, ես թամ իթիթիճաւ վէ թէ-
րազընաւն օրտճազ վէ ես օրտեհճազ
տըլ, Դունըն խաթիճիտաւք թաւա լուրըշ՝
էլլիլի բամազ իլլիլինէ պաղլամադ օրր՝
Բաթլամազ իւզըն օլան պիր գազանըն
գաբաղը իսէ, բամազ իլլիլիլէշ պաղլա-
նամազ։ Մէմէքէթ, ճէտօր վէ թէտա-
քեաթ էլլէրտէն հարալմ որէքէէթիւ էկիլ
ընաթիլինէ ուզանամազ էլլէր եւզ իսէ,
վա՛յ հալլիմիզէ։»

ԻՍԹԻՖԱՆՈՆ ՍԷՊԷՊԼԵՐԻ ՎԷ ԹԱՅՍԻԼԱԹՐ

Մանուէլ Եկեղեթ քաշանդն իսթիֆա-
սընտան սահրա Հարպիէ նէգարէթի Մէնձի-
սի վիւքէլաստս պատ էլ միւղաքերէ,
Պաղտատ վալիի սապրգը՝ Շուրա՝ աքբէ-
րիէ աղասընտան Նազըմ բաշաւա թէքլիթ
օլունուպ, միւշաքիւնէ՝ գապուկ իթմիդէն
էվլէլ, աճվալը ճորիէ հազգընտան մալիւ-
մալթըր րէսմիէ ալմաւ, Արնաւլասալը հա-
տիսէսնիէ վէ Մանասթըր Փըրրալիլիլ օն-
սէլէսնիէ տաիր ճըքէհան խաճ մուխա-
պէրաթ էլրազընը կէրօմէք իսթէմիշ տիր:
Պու թէգադիգաթ, խարծիէ նազ քըրընը դո-
նազընտան վուգու պուլմըշ տըր: Պատմու-
թարիւրէնս պազը թէքլիֆէր տէրոյնտան
իթմիշ տիր քի, իւրիւստաթէնս պիլսիլիւ-
րիգ:

1. Ասորւոր հազգընտա հիւանի մոււս-
մէլէնին թէքհիհի: Պու թէքիհի: աէլլէ-
թին ումումի բալիթիգաաընա խալէ կէթի-
բիմէմէք չ աթթընա գապուլ խալիմը տիր:

2. Իստուրէի էօրֆիէնին հէման իւղասը
Պու թէ ըլիֆիին նաղարը տիգգաթու ալէն
մասորնտա պէլիս կէօրիւլմէմիշ տիր:

3. Պիլա իսթիսնա աֆվը ոււումի օ
Պու թէքլիֆ տէ, թէսորիճէն թաթսիգ

Խաղիմէք շարթրցյա թէրվիճ խաղմնշ տիր :

4. Օրաուտա պաշ գոմանոս անլրգ վէ-

քանելթի իհասար ղէ վէքաւելթ վազի-
ֆէտի հաբպիէ նազդրորն թվճհնի։ Պա-
ղօմանաւորը Ջախի Շահանէյէ ախր օ-
լուլ, ծնուն վէքաւելթիին իյֆա իննէ էվ-
լէ էվ ժիորն Ջախ Շահանէյնուն իսթիմ-
զաճը լաղըմ իլիակինաէն, վէ աիկէ
թարաֆտան պաշ գրօմանաւորը սըֆա-
վէ իւլէլանը՝ Դանունը Էսաֆի իլ թէմնի
իսթիմը օլուլ։ Գանունը Էսաֆինն իս-
թիմէն մըրթէ վազիք իտուկինաէն, պու-
սոն թէքլիք, միւլաէնքնթըմըն պաշա չըգ-
մապրան մանի օլմըր աբը։

Պուշկինը իւզէրինէն Հարպիւն Նէգարէթի
Իգմիր գօմանտանը Ապտուլլան լաշառ
թէքիֆ օլննըն, Փազարթ միւշարիւէյն
Հարպիւն Նէգարէթինէն Խտարէյէն Իգթիտար
Օլմաուլընըն պիտիորմիշ տիր:

Էն ան Մահմուտ Մուխթար քաջահ
 լեքլիքի իտկիմը վե մուշադիւնէ տախի
 Նազըմ բաշմըն իլը իւ թիքլիքի կիպ
 լեքլիքիքաթուտ պուլընմը, վե թալիխ
 մուշէթի կէտըմիտիւկիւ պըրքուտ, միւ
 բէլմըն իսթիքար իսթիէ կէլմըն տար
 Աննայ Հայպիէնէզգարէթինին Մահմուտ
 Մուխթար քաջահ ինայէթ լեքլիքի իւ
 զըրինէ, Սուրչա քաջմըն հէմ Հարպիէնէ
 գարէթի վեքալէթինտէն, հէմ Պահրիէնէ
 զարէթինտէն իսթիքար ինայ իթմը,
 «Թախիմըն ոյննընդաւնընդըն», Մայլ
 բաշմըն իսթիքարմալտին Էն գիւստ
 թաւաճի իտէն ոչպէս իտ պըսմըն տըր

* * * Սալը Կրեմլը Մենձխիթի վիւքէլաւոտ ալու
 մէսէնէ տրիզ ու ամիք թէզէքքիւր օլըն-
 սըն, վէ Սալիտ բաշա՝ վէքսուլթէն խա-
 ռէ օլընամագտա օլան Մալիէ նէգարէթինէ
 միւքթէտիւր պիւր նազըր պուլընամաւուր-
 ղը կիպի, չու պուրաշանը զորաւոտ Հար-
 վէ վէ Պաշիթէ նէգարէթինէն տէ պիւրէր
 նազըր պուլընամաւուր իւզէրինէ, գա-
 վախաւը Մէշուրթիյէթ իծապընճա արթիզ
 մագաւոր սաւորազամիտէ գալաւախաւազը-
 նը թէպիլիզ կիւթմիւ տիւր, Հէր նէ դաւաւր
 տիկէր վիւքէլա՝ իսթիքֆաւրնը վէրմէմէս
 իշնի չօզ իւրար իթմիշլէր իսէ տէ, ֆալ-
 ճա՝ իթմէմիւ տիւր:

* * * Ձարչհայեր կրեւիւ ի թթիհատ ֆըր-
 դաւը, Մէնէլի մշտուածնն ինդգատըն
 տան էլ վէլ ի թիթիա ի թիթի, վէ Բօսթա-
 թէ լէլիւրաֆ նաղըըը թալէալ ալէ դապի-
 ինդն իսթիֆաւըըը պիլալիթիալ տիը: Ի թ-
 թիհատ ֆըրդաւը, չու սըրտան ըէտալ
 ի թիթալը ոսղղաւալը դարալաշտարիւը վէ
 Գարէսի մշտուը Հիւսէլին Գատիը պէ-
 տալիթ օրտուընն հէլթը ու ումիէսիսիսի
 շէրէֆիլն թէտամէն մուհաֆաղա ի թիթի
 վէ Մշէրու թիթիթ մատուը դալիթ օլտըլ-
 նա տալիս մալուամթ վըրթիլ տիը:

Զատեր հազրէթը Բաղդադէն Մէհլիսի
մէստրոսն ընկաւ իմացի պէտքս սերայը
Հիւանսունա ճէլպ իմ Բըշլէր վէ Մէհլիսի
մէստրոսնսսաքի թէ մանկւտի հագգընտա
Քիքիլըլինի սորմըլար տըր :

Մէհրիսը մէպուսան ընէսի Խալիկ պէյ,
Հարէնպիհ սապահը Սաիա բաշա Իլէ միււ-
րագաթ Իթմիշ տիր:

Հէշիթը վերադառնալու, չարչուկեցին Կրկնա-
նուրբեթը քեզի վրէպելու, իմ խնամքի իմ փրկի
Սահաբ Բաշա զապրիկներս՝ խալէֆի թալիմն
օրնունանահա զատար ումուր ու մնա-
նի՛ր բույեթ վէ ասաիլի թէէմն իլլեէ-
ճէք սիր:

* Սարը կէճէսի սառած ձշրատէղէրին-
տէ Սահտ բաշա՝ պալէառէ պէհան իթաի-
կիմիզ էսառ իւզէրինէ եազըմըզ օլան իս-
թ իֆանտմէսինի պիր հալէր իլէ մապէնը
Հիւրմահուռնա իրազլ վէ Զաթըր Շահանէյէ
թազալմ իթաիրմիզ տիր:

Սաղապահներն ջաթը հագրելք Բատի-
ահի՝ գարինի սահնիկ Սախո լաշա-
նը դոնաղընա իղամ իլէ, իսթիֆաաա
սորար իթմէմէսի արգուի Շահանէշլերի օլ-
ուղղունու թէպլիղ իթտիրմըշլէր տիրո

Սառա բաշանըն իսթիֆատա խորարը
 րգերինէ, տէվէլին լէք զաշելի պիր
 զմանընտա իպրազը համլինթ խտէրէք,
 ասաթին ուուուը տէրէօտէ իթիլօ օլուն
 աշախ մուշաթիլին իլէ աթիկէր վիւքէլա-
 ռն տէպօ խոնէ մէսաթիլ վաթմանթր զուշիլի
 զգարը Բառաթիլիտէ թապօթր պուլթու-
 ղազաս վէ պու մէսաթին տէվամր մուն-

թաղերը պաշտոնազատ իրեն, իսթիֆան ի տիլմեյսի, իենէսթիսի աղիւի մուհիպ օլ մուշ իսէ աէ, աղվ վէ թէքարա օլունմ մասպէրէթ իւղէրինէ իսթիֆանըն դասպու ի զարուրէ կէօրիւտի կիւ, վէ հէյէթի ճէտօտէի վիւքէաւնըն թէշէքքիւնէն զա տար, իւուրիքն բաշա տա տաթիլ օլուու զը հօլտէ, հէյէթը սապղզա թարաֆըն տան բույէթը ումուրա աէլամ օլունմաս ինէֆֆուրտուր պուրունան իրատէի սէնի իգթիլիզարնտուս պուլունտուղը մապէն, Հիւմահեսու Պաշ զիթմապէթիւտէն պլ թէշէքէրէ պիւտիթիվիւ տիւ :

[illegible]

Չարչէնպի՛ն կիւնիւ Խարիճիւ նէղարեւ:
Թի վասըթասըլլա Թէվֆիզ բաշահա պա:
Թէլէկրասֆ իրասեիս սէնիէյէ Թէպլիզ ի-
սոլլմիշ սիր:

(Տէվամբը 4 իւնիս 1918 թ. 10-ին)

ՍՍ.ՏՐԱ.ԶԱՄԸՆ ՊԷԵԱՆԱԹԸ

Սաիտ բաշա, բազար իրիճսի կհանիւ
 Մէճխի մէպուսանտա, հւըքիմէթին բա.
 լիթիզաւընը իլլաւ իթմէք իչին, քէնտի.
 սի տէ ֆըրաթ պէթէտիկինի, վէ խարի-
 ճի բոլիթիզա հազգընտա թաֆսիլաթ ի-
 սաւընը լաարիճիէ նազըրընա իհալէ իլլէ-
 տիկինն պէնսուտէն սօնրա, չէօլլէ տէվա-
 իթմիշ տիր։—

«Պէջնիս թահթը րիեսաթիմոտ թէշ-
քըլ օլունան գապլինէ, մէմուրլէթէ կէշ
տիկինտէ, գաթէն մուհարէպէ պաշլամը
իտի: Օ էննատէ մուհարէպէ, պու մէճ-
լիտէ միւզգաթէրէ օլունտու, վէ ֆէսի-
օլունան մէշկիս՝ թարալլուտառ հլաքիւ-
մէթը Օմանիէնին հուգուզը հլաքմարնի-
սինի ֆիլիկէն վէ թէմամէն մուհարպագ
իթմէք իւզըր, մուհարէպէնին տէվամըր
գարալլաշտըրաւ: Պու գարաւ, հէշէթը
վիւքէշարնէ էֆէհարընա տա մալթապը
իտի, չիւնքի Օսմանլլար քիմաշէնին հու-
գուզընա թէշարուզ իթմէպէր, լաքին
էշէրլէրլէր թարալլաշտան քէնաի հուգուզ-
լարընա թէշարուզ վիւգու պուլլուրաա, օ
հուգուզպաթընը սոն տերէճնէ գարաւ
մլուտաֆաա իտըրէր: (Աղբըյար):»

«Ձաթը հազրելը Բառիահանին, ֆեսիս
օլընան Մէճլիսի մէպուսանըն, Մէճլիսի
մուհիներէ մինչեւ վէ Եւկոպէրեւի թէա-
գիպ իսէն գապինէլըրն էֆեարը, պու-
պասպէ միւս Մէճլէֆիգ պուլունը արդո
Իսլէթէ պու սէպէպէ մուգապէմէթէ պուշ-
սատը, պահան տէվալ իտէնդուզը (Սէս-
լըր: — Տէվամ սա իտէճէլիգ):

«Պու սուրէթիէ հուգուզմըզն մըւ-
տաֆասար իչնի թէսպիլըէ իթթիխաղը-
նա տէլամ խլէտիք: Իթալիանյար՝ Չա-
նագ-գալէ իւզըքնէ հիւճուձ իթմէք իս-
թէտիլըէ իտէ տէ, հիւճուձյարը՝ իսթիէ-
քետմարմըզ Թարաֆընտան կէրի սիւ-
րիւսիւ: արնի վազըթտա պօղազը գարա-
ման գարար վէրտիք: Լարին Չանագ-
զալէնին տաթմէն գարալը գալմասը՝ թի-
ճարէթը պէշն էլ իլիէէ զարար վէրտի-
կինտան, իէքրար աշըմասը իչնի ալէա-
ղոտար տէլվիթէթը Թարաֆընտան հիւ-
քիւմէթը Օսմանիէ նէզտինտէ թէչէպպիւ-
նաթ վուգու պուլտու: Օսմանը թիճա-
նէթիէն տէ զարար կէտիկինտէն, պու
մըրուտան սթարը նագարը սիդգաթմա ալ-
լըզը, Հալպուքի հէնի պիր հիւճուձ վու-
զուլէնին պօղալը թէքըար գարամագ
նագգըմըզ քէնտիմիզէ ոսգլտարըմըզը
պիտիրտիք:

Իմ ալիւանկար , Թարապուկուստա ուղ-

խոսողը պարբեր մուգ ալիւմինիոսի նշխարներով
վէ իւզելով իր թաղիկի ինքն իր մէջ ի
չին, Աստուար տնայնիկներն մալում օրն
ձեղնելով իրեն իշուղ իր թաղիկի, ֆապա
պու իշուղն զալի պիւր մաշկով ի
տը, Կօզաս պիւր ի իւմամիւնելը միւ
քիւնիւն զուվելով ի պիւր տարպէ օրն
պիւ, պիւնիւնի Օմմանիւր, գանդարը պիւ
հարպա օ ի մաշկով ի մուշաֆազանի
պօրձու պըրպիւ, պօր միւնիւնիւն
պօղապարա կազնն օրն աստուարն (Սա
գըր վէ տնայնիկ) իշուղն, Չանա
գալնէ գարը պիւր հիւնում աստ իւն
Բէք, ալիւր պօղապար իւքար գարահա
ճաղըմը պիւր աստուար: Այն իւմամիւն
իւր իւն վէ Պիւն իւմամիւրնիւն պիւր
պիւր օրն ձէն իւմամիւր: Պիւնիւնն պիւր
իւմամիւնն արասարա մաշկէն միւն
թիւնի իւմամիւրնն ու ֆապ իւնիւն
իւմամիւրնն պիւրն պիւրն աստուարն
ըն պիւրնն աստուար, Մէքը, իւն հա
նն իւմամիւնն հաշիւնն գարը իւն
նում վէ պիւնն միւնիւնն իւմամիւնն
միւրն մաշկով իւմամիւրնն իւմամիւրն
վէնիւրն: Պիւնն պիւր իւմամիւրնն, մաշ
կիւնն իւմամիւրնն հիւնն գարը
պիւրն, վէ պիւրնն աստուարն
իւնիւնիւնն իւմամիւրնն իւմամիւրնն
իւնիւնիւնն իւմամիւրնն իւմամիւրնն

Քարապետաւ ապրելիլ իւն Արապ
մուհանիտէր՝ պիւթիւն Օսմանլլարճա
պիւր շէրէֆ ու իֆթիխար օլապիւնէճէ
սուրէթաւ իպրազը շէճաւթ իթտիւրէր
(Շէտիտ ալզըշար) :

Արապա մուճահիդները՝ դեխի Սխու-
սիկներ շեյխերեն, պիղե մանկն վե մատ-
տեթեն, միւմքին օյան հեր տուրլի-
թէտպիրներ իլէ մուսլէնիթ իթմասին՝
ման վէ էլան իթմաթէ օյամարմուսնա-
տուլար ալէնէն թագաթմը թէշէքքէր-
իթմէյի վազիֆէ աատ իլլէրիւմ. (ալ-
գըշար)։ Կէնճ գապիթէրին վէ պլիւաա-
տ վաթմաներդլէր էնվէր պէլին սաթի-
թմտիթլէրէտպի ու իգաաթը, էնճիլսինիլ-
նազարթ թագաթմին ալլո իտէրթի։ (Շիտ
տէթիլ վի սիւր-լիւթիւ սալգըշար)։

«Մուհանդիսները» տախիմ մեծպուրիյեի
իւզեդինէ վուգուս պուլուր, վէ իբի թա-
րաֆ տա միւսալէնանըն ագաբլլա խիթա-
մընըարգու իտէր Պուսէօզլէրիմտէն՝ տէր-
նալ աուլէ թարաֆտարընըմ նէթիճէնիյի
ընդգործողներն : Տէմէք իսթէհօրում քի
ուսմանարեգլէնիս տուլէն խիթիթար պուլումալը
թապիլի տիր, լաթին միւսալէնէն՝ շայեանը
գապուլ էտապար իւզեդինէն թէէտուր օ-
լընմալը տիր :

«Մուհարեպեհինն իբր կ'անդերխառնէ Թ-
թալախննը չարթլարը պիղէ նշմ քեմմի
սուրբման թէպիլիղ օլունաու, հանն Զաթը
Շահանէնիկ խալիֆալլըղը գապուլի, վէ
թալալիֆաթը նապալէ իթմար Խալիֆա-
լըզ, Նէր հանըն թէպաւառան օլունա օլ-
ունն, 300 միլեան Իլաւմ իւզերինէ պիւր
հազզ տըր քի, Իթալիա, վէլէվ պիւթ իւն
Թարապուտը զապթ իթմէ պիղէ, պու-
հազզը թանըրմազլըզ խեմզ, Թալմի-
նաթը նապալէ մէհէլէօնիս կէլնմէ,
պունտան չվվէլ պու խուսուսուտն աթօլէ-
պիկիմ վեհնէլ, պիւր մէհէլէթ՝ բարա իլէ
սաթթլամը: (Սիւրնաքիւն ապրիլյար):»

Շիրախի սիզէ, մէլէլ, քէթին պաշը խա-
րիճի մունտուէպթընտան պահա խտնէ-
լիմ: Մուհարէպէնին իպթիտպարընտա
Ռուսիա հիւքիւմէթինին պողապար հազ-
դընտա պաշը մէթալպատէ պուշուռաճա-
ղընտ տախր հէկախիէրէ մուպաշին պիր
թազըմ շախապար տէվէրան խոխիւրտ:
Պու պապտէ Բէթրէսպուրի հիւքիւմէթինէ
հաճաճիւքիւմիւղիւ պէտան իլլէտիք, Աշ-
տանար Ռուսիա խարիճի հա լըրը Մ. Սա-
սոնֆ, օ մէթալպաթմ հիւքիւմէթը մէթ-
պուռաշինին մէթալիլիլ ոլմանպ, էֆ-
քեարը շախսիէտէն իլլաթէթ պուշուռը-
ղընտ պլիտիլտի: Օ էնամտէ Մ. աը Կիւրս՝
Տէրիւտամտէթ սէֆարէթինէ թալսին օ-
ընտը: Մ. աը Կիւրս՝ միւլթէտիք վէ դէ-
քի պիր տիլլօմաթ ոլտպ, Պաաշը Ակի իլէ
տախիւս միւռնաճէպթիլ տալթանէ պէսլէ-
մէլէ շալլաթմազտա տոր:

«Նէվաճիի Ծարգիէ հառիսէսի հազ-

գընառա Սթամպոյ իւլ Բէթրէսպուրկ ա-
րասնոտա ուղուն մուխաղէրաթ ճէրէհան
իթմէքլէ, Բուսիա հիւփույթիթի Բէթրէս-
պուրտա հուսուլէ կէլէն յիւսգէնէրին
սուկ թէֆէհիւմ նէթիճէսի օլտուղընը,
վէ հիւփույթիթը Օսմանիէնիւն տիկէրլէրին
հէգուղընա ապա սոգունմաաղընը ան-
լամը աքր:

«Երազ գտնիր եօլարը վէ տիկեր պա-
զը մէսէլէհաւէն սօլալը Ինկիլթէրա
հիւքիւմէթ լիլէ տէ իսթիլաֆարըմըզ պու-
լունմը տըր, Պու իսթիլաֆար, պիր
մրաւաւէթ . աէվամ իթմիշ տիր, լաքին
սէրիւն թէվլիլէսինի արգու իթտիկիմզաւէ
Լօնարաւաթ, աէֆիրիթիւլէ մալիւմաթ վէր-
տիք, վէ Պապ Ալի հուգուզ միշաւլիր-
սէրիւնէ պիրնի աէ, ժուխապէրաւա իշ-
թիշաք իթմէսի իշին Լօնարաւա կէտն-
աէրաիք: Մուխապէրաթ խիթամ պուլ-
մըզ օլուուզնտան, Պազը Ալի հալլը մէ-
սէլէ իշին յէնտի չարթլաքընը պէհան իթ-
մըշ տիր: Նազընտա Լօնորա գապինէսի
աէ յէնտի թէքիֆիլէրին պիլտիրէճէկնի-
տէն, մէսէլէսին թարաֆէն իշին մէմու-
նիլէթ մալիլէ սուրէթթա իթէվլիէ օլընա-
ճալընը մէմուլ խտրիմ:

«Գրապահին, հեր ֆորսալտա, Կիրիտ
իւզդինտէքի հուգուգը հիւքարնսիէմիզին
մուհաֆադաւը իշին թէշէպպիւսաթը միւ-
հասիթէ իճրասընտան կէրի տուրմամը
տըր Վաժի տէվէթլէր տէ, հուգուգըժըզա
րիայէթ իթմէքտէն վէ իթտիրմէքտէն տուր
օլմամըչլար տըր Մ. Վէնէղլուս տախի
եուհան պաշ վէքիպէթլինէ թայիխինտէն
պէթրի, մալիւօ օլան գէքիսվէթիլլէ, մէմէ-
քէթլինի թէշիթէյէ տիւչար օլմագտան
գուրթիքմէհան, վէ էհալլիլի, միւսալէհա-
նին մուհասնաթընտան իսթիֆասլէյէ
չալլըմագտա տըր:

«Այսօրիւն-Մանար Վէ Պալզան տէվ-
լէթլէրլիլէ միւնասէպաթըմըզ մէջնու-
նիլէթպախլ ուլուպ, օ միւնասէպաթը
տահս զիւստէ թահքիմէ չալըմագտա-
նըզ:

«Մէմօլէքէթին» անվայր իգթիւտատէսիւնէ կէլիւնէ, Անատօլը տէմիւր հօլլարընըն ինչապը իշին պիւր Յիւանսըզ հէլէթի թաւաֆընտան պաղը թէքլիֆլէր վուզու պուլմըշ արը: Լաֆին տէվըր իսթիպատատան, հիւքիւմէն, պիւր թազմը հէրլէր հուգըքնտա ճհնէպլիէնէ գարշը թէշահւտաթտա պուլունսըքնտան, Յիւանսըզ սէրմայէտարարը՝ քէմալը ճինիշէթլէ իշէ պաշլամազ իշին, պու մշսէլէնին թէշպիւլէսնին թայպա իսիեօրլար: Վշպու մշսէլէ, մշնաֆիի մշշուամըզա մուվտաֆըզ սոււրէթտէ թէշպիլէ օլունսուր օլընմազ, Սանատօլը տէմիւր հօլլարը մշնէլէսի՝ գարարաշաշըրըմըշ աստ օլունապլիէնէ՝ տիւր: Ետգընտա իշպու հէթիճէնին իսթիսալ իսիլէճէկինէ գապլիէն իւմիտվարըմ:

Վարտաքէի մերթզդէիմիղին իսպա՛ն, հիւ-
րեւմէթին Մէճիլսինիդէ կէթիլտա՛կի գա-
նաւնւարըն թաատիգինէ միւթէվազըլթ տըր-
Մէալսիթ մէմէլսի հագընտա վէրտիկի-
մըզ գանաւն լաիւայալարըն էկէր թասալ՛գ
խտընէիկ, մէաթիթ ռումմարէ իշի տա-
նա վասիկ պիլ տաւրէթիմէ իլէտէճէք
տիր Սիլդէ թէքլիթ օլունան գանաւն լաի-
նալարընտան խումթէթը ասքէրիէյէ միւ-
թէալիլգ եհնէ գանաւն, Մէճիլսինիզտէն
ըզմըշ օլուպ, Մէճիլսի աեան նէգտիւտէ
պուլունուեօր, էկէր պուեսաա իւնշթաճը
թասիի հօզթիլար վար իսէ, շիւպէնսիզ
Մէճիլսի աեան իճաղիւր իճրա իսնէթ
տիր, Դանաւնըն էասալինն թէտղիգ օլուն-
մըշ օլան մաստէլէրի աէ Հէյէթը աեանըն
եանընտա պուլունուեօր. ումարմ քի-
նէճիւմն հազընտա պուաւա Մէճիլսէ կէ-
թիլթէճ տիր, Թէքլիթ օլունան թատիլաթ՝
տէլիլ հալընզ շիմսիթի գաաղինէ իշին,
էկէլէճէք զնաթիթի գաաղինէր վէ միլլէթ
իշին աէ բէք մուշիմմ տիր:

«Հարպիւն նազըրընն իսթիֆաոր նազ-
ըրնսա տախը պազը իյզանաթ վէրոն ք
նաթէրոն Մանուտ Շէվզէթ թաշանըն
իսթիֆաոր՝ դապիթանը, բօլիթիզա իւն
նշթիսիզ իւնմիւն նազըրնուսթ դանու-
ն իսթիսիթ պիւր նազըր թարաֆնուան

10